

Paul Chaffey
Administrerende direktør, Abelia

Å kaste penger etter problemer

Den offentlige debatten om helse og omsorg handler i all hovedsak om penger. Sterkt oppmuntret av ledere og profesjonsorganisasjoner som bygger oppunder bildet av at bare vi kaster nok penger etter problemene, så vil alle problemer bli løst. I verdens rikeste land kan vi jo ikke la oss stoppe av knappe budsjetter. Eller?

Jeg tror det ensidige fokuset på mer penger er direkte skadelig for en fornuftig politisk debatt om norsk helsevesen. Vi må kanskje tilgi populistiske politikere at de konkurrerer om å ha mest mulig penger til sykehus. Men sektoren selv må ta ansvar for å vise at dens utfordringer er for store til å løses ved bare å kaste mer penger etter alt som ikke fungerer.

Dette gjelder utfordringer som:

- En dramatisk mangel på kvalifisert arbeidskraft i årene som kommer. Helse- og omsorgssektoren legger i dag beslag på 18 % av arbeidskraften i Norge. Eldrebølgen vil kreve en enda større andel av arbeidskraftsressursene og føre til en svært krevende konkurranse med andre kunnskapsvirksomheter om de klokeste hodene. Fra 1970 til 2007 har sysselsettingen i denne sektoren gått fra 91 000 til 327 000 normalårsverk – eller fra 6 % til 18 % av den totale sysselsettingen i Norge. Ifølge en rapport om arbeidsmarkedet i 2025 som Econ utarbeidet for Næringsdepartementet tidligere i år, vil helse- og omsorgssektoren trenge 23 % av arbeidsstyrken i 2025.

- Lite effektive administrasjons- og logistikksystemer. Det er i dag en rekke oppgaver som løses manuelt som i andre deler av samfunnet er automatisert for mange år siden. Undersøkelser fra andre land viser at så mye som en firedel av tiden i et sykehus brukes på å lete. Man leter etter pasientjournaler, utstyr, senger, leger og pasienter. Å overføre pasientdata elektronisk mellom ulike sykehus og mellom sykehus og primærhelsetjenesten er vanskelig. Det er ikke bare ekstremt ineffektivt, det er også farlig når noen som skal redde livet ditt ikke har tilgang til relevante opplysninger om deg.
- Et av helsesektorens bærende organisatoriske prinsipper er at vi må vente på tur. Derfor har vi venteværelser hos legen, selv om man trenger en enkelt resept som kunne vært ordnet via selvbetjening på Internett. Legens jobb består i å stille noen standardspørsmål til den som er eksperten på pasientens helse, nemlig pasienten selv. Knapphet på spesialister kan kanskje forklare hvorfor man må vente på tur for å få en operasjon. Men det er neppe noen god forklaring på hvorfor praksisen på de fleste områder i helsevesenet innebærer at pasienten må reise hjemmefra og vente på tur. Det er omtrent som en tidsreise tilbake til en bankfilial for 15 år siden.

Den politiske utfordringen er ikke å konkurrere om å vise hvem som vil bruke mest penger, men å peke på hvordan vi kan skaffe nok ny arbeidskraft og samtidig effektivisere helsesektoren slik at vi får bedre resultater med de pengene vi allerede bruker. Og når mer penger ikke løser hovedproblemet og ny arbeidskraft er vanskelig

å få tak i, så må svaret i stedet være automatisering, effektivisering og selvbetjeningsløsninger. Akkurat slik det er i alle andre virksomheter i Norge.

Det er ingen fornuftig grunn til at helsesektoren skal henge langt etter andre sektorer når det gjelder å ta i bruk moderne IKT-løsninger. Knapphet på arbeidskraft taler tvert imot for at sykehusene burde ligge i forkant når det gjelder å satse på IKT og fjerne unødvendig manuelt og rutinepreget arbeid som maskiner gjør raskere og bedre enn mennesker. Slik kan vi frigjøre menneskene fra kjedelige rutineoppgaver og la dem gjøre alle de oppgavene maskiner ikke er særlig gode til.

Problemet er at vi ikke får noen gevinster gjennom teknologien i seg selv. Gevinsten kommer når vi bruker teknologi til å jobbe smartere og mer effektivt enn før. Det handler om å endre verdikjeder, bygge ned fag- og avdelingsgrenser og å organisere arbeidet på andre måter. Dette er ingen lett oppgave. Det er en stor kulturutfordring og en minst like stor kompetanseutfordring. Å peke ut retningen, motivere medarbeidere og lede denne krevende omstillingsprosessen kommer til å bli den største lederutfordringen i norsk helsevesen fremover. Dette er mye viktigere og mye vanskeligere enn å være en god lobbyist.

Å kaste penger ukritisk inn i en sektor med stort behov for innovasjon vil gi mindre – og ikke mer – omsorg. Da vil våre skattebetaler kroner spres for tynt utover i stedet for å gå til områder der mer penger *virkelig* betyr økt kvalitet og bedre resultater.

I neste nummer:

- Laktoseintoleranse
- Gastroøsofageal refluks
- Borreliose og uføretrygd
- Residiv av rectumcancer
- Færre nye legemidler
- Psykisk helse i Nepal